

Introduksjon

Bokstavprøven er et enkelt, praktisk redskap som lærere på første trinn kan bruke for å registrere framgang eller stagnasjon i elevers bokstavkunnskap. Prøven skal tas individuelt. Elever som kan lese når de begynner på skolen bør kartlegges i hvert fall én gang for å sjekke at bokstavkunnskapen er automatisert. Samme prøve benyttes både på bokmål og nynorsk. Prøven kan også brukes på høyere trinn ved mistanke om usikker eller manglende bokstavkunnskap.

Prøven har et pedagogisk siktemål. Hensikten er at den skal gjentas flere ganger ved behov etter hvert som bokstavene gjennomgås i klassen. Derfor er den ikke standardisert, og det er ikke satt opp normer for bekymringsgrenser. I løpet av første klasse er det likevel et mål at de fleste elever oppnår automatisert bokstavkunnskap.

Bokstavprøven består av 3 delprøver:

- 1. Bokstavkunnskap ved skolestart (oransje farge)**
- 2. Si bokstavlyden (bokstavgjenkjenning, grønn farge)**
- 3. Skriv bokstaven (bokstavgjenkalling og skriving av bokstaven, blå farge)**

Det følger med noteringsskjema til hver delprøve.

Bokstavkunnskap ved skolestart. Mange elever kan flere bokstaver allerede ved skolestart. Prøven er utarbeidet for at lærere skal få oversikt over hvilke bokstaver elever kan ved skolestart.

Si bokstavlyden. Dette er en prøve i bokstavgjenkjenning som måler om elever kan gjenkjenne en bokstav i skrift og kople den til korrekt bokstavlyd. Bokstavgjenkjenningen må være automatisert (bokstavlyden kan benevnes umiddelbart når en ser bokstaven) for å være funksjonell i lesing.

Skriv bokstaven. Dette er en prøve i bokstavgjenkalling og måler om elever kan kople en bokstavlyd til korrekt bokstav. Bokstavgjenkalling benyttes i ordskrivning og er automatisert når korrekt bokstav kan skrives umiddelbart etter at en har hørt bokstavlyden. Bokstavskrivning (f.eks ved bokstav- eller orddiktat) krever at eleven mestrer både bokstavgjenkalling og **bokstavskrivning**.

Alfabetet inneholder ikke nok enkeltbokstaver til å representere alle talelydene i språket vårt. For eksempel må diftonger uttrykkes ved bruk av to bokstaver. Det samme gjelder andre talelyder som f.eks kj-lyden og sj-lyden. For denne siste gruppen er det heller ikke konsistens med hensyn til hvilke bokstaver som benyttes som skriftlig representasjon for talelyden (sj-lyden kan f.eks skrives sj-, skj-, sk-, g-). Alt fra første klasse vil elever møte slike sammensatte grafem i lesetekster. Av den grunn inneholder delprøven «Si bokstavlyden» (bokstavgjenkjenningsprøven) noen av de vanligste sammensatte grafemene. Det er ikke forventet at elever mestrer å *skrive* ord med sammensatte grafem korrekt i første klasse. Derfor er disse ikke tatt med i delprøven «Skriv bokstaven».